

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.281.27

**Inventaris van het archief van A.
Hoogerwerf [levensjaren 1906-1977],
1900-1974**

Versie: Editie 2015, met aanvulling

E. Pelzers

Nationaal Archief, Den Haag 1994

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Verwante archieven.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
A Verwerving 1994.....	11
A.1 Natuurbescherming en jacht.....	11
A.2 Overige.....	13
B Aanvulling 1996.....	14
B.1 Natuurbescherming en Jacht.....	14
B.2 Overige.....	17

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 579 A. Hoogerwerf

Archiefbloknummer:

C26191

Omvang:

74 inventarisnummer(s); 4,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands, daarnaast een groot aantal stukken in Bahasa Indonesia

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Andries Hoogerwerf (1906-1977)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Andries Hoogerwerf (1906-1977) werkte als natuurbeschermingsambtenaar in Nederlands-Indië. Het oeuvre van Hoogerwerf is omvangrijk. Het gaat onder meer over reptielen, vogels, zoogdieren en natuurbescherming in Indonesië (met name over het natuurmonument Ujung Kulon en de Javaanse neushoorn) en vogels van de Nederlandse Antillen. Het archief bevat o.a. artikelen, rapporten, foto's en kaarten betreffende natuurbescherming; correspondentie met vrienden en familieleden; en stukken betreffende zijn ambtelijke carrière.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 579 A. Hoogerwerf, nummer toegang 2.21.281.27, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Hoogerwerf, A., 2.21.281.27, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

Andries Hoogerwerf (29 augustus 1906 - 5 februari 1977) werd geboren in Vlaardingen ¹. In 1931 werd hij als preparateur aangesteld bij het Zoölogisch Museum van 's-Lands Plantentuin te Buitenzorg in Nederlands-Indië. In 1937 volgde zijn aanstelling als natuurbeschermingsambtenaar, ondergeschikt aan de directeur van 's-Lands Plantentuin. Tijdens de Japanse bezetting kon hij zijn werk lang voortzetten. Tijdens de jaren 1948-1950 bevond Hoogerwerf zich wegens ziekteverlof in Nederland. Hij keerde in 1950, na de soevereiniteitsoverdracht, terug naar Indonesië. Van 1947 tot 1957 was hij hoofd van de Afdeling voor Jacht- en Natuurbeschermingszaken van de Plantentuin (Kepala Bagian Perlindungan Alam dan Pemburuan, Kebun Raya, Indonesia). Hoogerwerf werd in 1957, samen met andere Nederlanders, gedwongen Indonesië te verlaten. Tussen 1959 en 1963 was hij wetenschappelijk hoofdamtenaar bij het Agrarisch Proefstation te Monokwari op Nederlands-Nieuw-Guinea.

Hoogerwerf heeft een actieve rol gespeeld in de Nederlands-Indische Vereniging tot Natuurbescherming, waarvan hij in 1934 bestuurslid en waarnemend secretaris-penningmeester en in 1935 tweede secretaris werd. Na zijn definitieve terugkeer in Nederland in 1963 is Hoogerwerf nog terug geweest in Indonesië, onder meer voor de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming.

Het oeuvre van Hoogerwerf is omvangrijk. Het gaat onder meer over reptielen, vogels, zoogdieren en natuurbescherming in Indonesië en vogels van de Nederlandse Antillen. 240 van zijn publicaties over Indonesië staan vermeld in Bibliografi A. Hoogerwerf, uitgegeven door Departemen Pertanian Lembaga Perpustakaan Biologi dan Pertanian ². Zijn hart had hij vooral verpand aan het Ujung Kulon reservaat en de neushoorn op Java. Hoogerwerfs magnum opus, Ujung Kulon, the land of the last Javan Rhinoceros, werd in 1970 te Leiden uitgegeven.

1 J.H. Westermann & A.C. van Bruggen, In memoriam Andries Hoogerwerf 1906-1977, Lutra 1977, no. 19, 66-67. J.H. Westermann & K.H. Voous, In memoriam Andries Hoogerwerf 1906-1977, Limosa 50 (1977), 155-158.

[F.W.R.], Andries Hoogerwerf overleden, Vereniging 'International Kontakten' tweemaandelijks orgaan 8 (1977-1), 2.

2 Mimi D. Aman, Bibliografi A. Hoogerwerf, seri Bibliografi van de Bibliotheca Bogoriensis (1974), no. 27. Een exemplaar hiervan bevindt zich in het archief van de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming, inv. nr. 460 (Gemeentearchief Amsterdam).

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

A. Hoogerwerf liet in 1977 een deel van zijn boekerij en duplicaat-bescheiden, hoofdzakelijk betrekking hebbend op natuurbescherming en jacht in Nederlands-Indië (Indonesië), na aan de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming. Hij droeg zijn nabestaanden op om een belangrijk deel van zijn correspondentie te vernietigen ³.

De archivalia en documentatie die in het bezit kwamen van de Nederlandse Commissie werden opgeslagen in het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

In 1993 schonk de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming (NCIN) de in haar bezit zijnde bescheiden van Hoogerwerf aan het Algemeen Rijksarchief in Den Haag.

In 1996 volgde er vanuit het NCIN een aanvulling op het archief van ca. 0,5 m1.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is door schenking verworven.

3 Gemeentearchief Amsterdam, archief Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming, inv. nr. 460.

Inhoud en structuur van het archief

SELECTIE EN Vernietiging

Er werd tijdens de bewerking maken ca. 0, 30 cm. vernietigd.

Verantwoording van de bewerking

De archivalia en documentatie van Hoogerwerf werden in 1994 beschreven in een plaatsingslijst. Hoogerwerf had zijn bescheiden vrij willekeurig in bundels bij elkaar gebracht. Op de omslagen van veel bundels stond vermeld: Jacht en natuurbescherming diversen en de datum waarop Hoogerwerf de bescheiden had gebruikt of nagezien (veelal de jaren vijftig). Sommige bundels hadden betrekking op een object, bijvoorbeeld de natuurreservaten. De indruk ontstond dat Hoogerwerf de bundels vormde bij het schrijven van artikelen en andere publicaties. De archivalia en documentatie zijn om praktische redenen in de plaatsingslijst niet van elkaar gescheiden. De aanwezigheid van stukken van vóór 1931, het jaar waarin Hoogerwerf in Nederlands-Indië ging werken, wordt verklaard uit:

- het feit dat de afschriften zijn gedateerd naar de in de stukken aangegeven datering;
- het feit dat Hoogerwerf stukken van zijn voorgangers meenam naar Nederland.

Bij de aanvulling van 1996 werden de archiefstukken op dezelfde manier in bundels aangetroffen zoals hierboven beschreven. Ook hier is voornamelijk de oorspronkelijke 'ordening' aangehouden; de bundels per onderwerp zijn grotendeels bij elkaar gehouden. De aanvulling is als rubriek B in de inventaris opgenomen.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Het archief van de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming en de Stichting voor Internationale Natuurbescherming (Van Tienhoven Stichting), aanwezig in het Gemeentearchief van Amsterdam, bevat een aantal bundels correspondentie met A. Hoogerwerf. Deze briefwisselingen werden gevoerd tijdens Hoogerwerfs leven in Nederlands-Indië en Indonesië.

De Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming nam na de dood van Hoogerwerf een deel van zijn Indonesiëboekerij over. De bibliotheek van de commissie (Van Tienhoven Bibliotheek) bevindt zich in het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Artisbibliotheek) te Amsterdam.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A VERWERVING 1994

A.1 NATUURBESCHERMING EN JACHT

- 1-14** Stukken betreffende natuurbescherming en jacht diversen, 1900-1973 12 pakken en 2 omslagen
'Natuurbescherming en Jacht diversen' is het opschrift, dat op vele oude omslagen van de bundels stond vermeld. Het betreft hier hoofdzakelijk afschriften van ambtelijke brieven, rapporten, besluiten e.d. Vaak gaat het om doorslagen die ter kennisgeving aan 's Lands Plantentuin werden aangeboden of afschriften van door Hoogerwerfs afdeling verzonden brieven. Op de oude omslagen werd geregeld het opschrift 'overcompleet archief Plantentuin' aangetroffen. Ook doorslagen van de Dienst van het Boswezen en originelen treft men aan.
- 1** 1900-1929, 1 omslag
 - 2** 1930-1932
 - 3** 1933-1935
 - 4** 1936-1937
 - 5** 1938
 - 6** 1939
 - 7** 1940
 - 8** 1941
 - 9** 1942-1949
 - 10** 1950-1951
 - 11** 1952-1953
 - 12** 1954-1955
 - 13** 1956
 - 14** 1957, 1967-1973, 1 omslag
- 15** Krante- en tijdschriftknipsels betreffende jacht en natuurbescherming in Nederlands-Indië, 1910-1938 1 omslag
Ontbreekt
- 16-18** Bescheiden van de Nederlands-Indische Vereniging tot Natuurbescherming 1913-1946 1 pak en 2 omslagen
- 16** van S.H. Koordes, voorzitter 1913-1915
 - 17** correspondentie van bestuursleden 1929-1941, 1946, 1 pak
 - 18** vergaderstukken van het hoofd- en dagelijks bestuur 1936-1937
- 19-20** Stukken betreffende natuurterreinen 1918-1958 2 pakken

-
- 19** natuurmonument Udjung Kulon, 1918-1954
20 Yang-plateau en de kwestie van de erfpacht- en
bruikleenrechten van A.J.M. Ledeboer, ca. 1931-ca.
1955
- 21** Stukken betreffende de Nederlandse Commissie voor Internationale
Natuurbescherming inzake de natuurbescherming in Indonesië,
1926-1952, 1973-1974 1 omslag
- 22** Stukken betreffende Komodovaranen,
1929-1958 1 omslag
- 23** Foto's en kaarten,
(jaren dertig-jaren vijftig) 1 omslag
- 24** Bijdragen voor het Indisch Verslag betreffende jacht en
natuurbescherming over de jaren
1932-1939, 1 omslag
- 25-26** Afschriften van artikelen of andere bijdragen over
natuurbescherming, jacht, flora, fauna en andere natuurhistorische
of aanverwante onderwerpen, getypakken
25 verschenen in het Bulletin van het Nederlandsch
Indische Jagersgenootschap, De Nederlandsch-Indische
Jager, De Indische Jager, De Jager en Djonga over de
jaren 1932-1949
26 verschenen in diverse boeken en tijdschriften van de
zeventiende eeuw tot het midden van de twintigste
eeuw
- 27** Dienstrapporten, verslagen van tournees naar natuurterreinen en
van wildonderzoeken
1939-1944 1 pak
- 28** Verslag van een lezing van A. Hoogerwerf over natuurbescherming
in Nederlands-Indië,
1941 1 omslag
- 29** Jaarverslagen van de Afdeling Jacht en Natuurbescherming van 's-
Lands Plantentuin, later Kebun Raya Indonesia te Bogor,
1943, 1946, 1950-1956 1 omslag
- 30** Stukken betreffende deelname van vertegenwoordigers van de
Nederlandse, Nederlands-Indische en Indonesische regeringen aan
bijeenkomsten van de International Union for the Protection of
Nature en haar provisionele voorganger,
1947-1950 1 omslag

-
- 31** Manu- en typoscripten van A. Hoogerwerf of aan hem toegezonden over natuurbescherming in Indonesië, [jaren vijftig] 1 omslag

A.2 OVERIGE

- 32** Rapporten en andere geschriften, hoofdzakelijk betreffende landgebruik en -inrichting in Indonesië, geschreven door J.H. de Haan, hoofd van het Bureau van Landinrichting, of andere ambtenaren van de Landinrichting, 1935-[jaren vijftig], 1 pak
- 33** Correspondentie met familieleden en vrienden, 1937-1940 1 omslag
- 34** Stukken betreffende de voorbereiding van de terugkeer van A. Hoogerwerf naar Indonesië, 1950 1 omslag
- 35** Stukken betreffende de ambtelijke carrière van A. Hoogerwerf in Nederlands-Indië (Indonesië), 1956 1 omslag
- 36** Grens- en reisdocumenten betreffende het vertrek van A. Hoogerwerf en zijn gezin uit Indonesië, 1956-1957 1 omslag

B AANVULLING 1996**B.1 NATUURBESCHERMING EN JACHT**

- 37** Afschriften van artikelen uit verschillende tijdschriften betreffende wild.
ca. 1900-1940 1 omslag
- 38-44** Stukken betreffende het wildreservaat Udjung Kulon
1900-1956 7 omslagen
- 38** Stukken betreffende de jacht op neushoorns op Udjung Kulon en de bewaking van het wildreservaat. Opgaven van overtredingen op de jacht- en natuurwetgeving. Verslag van een tocht naar Udjung Kulon, 1954.1900, 1913-1919, 1932 en ca. 1938-1954
- 39** Afschriften van ingekomen en uitgegane stukken betreffende Udjung Kulon - Meeuweneiland, bestrijding stroperij neushoorn en inventarisatie van het aantal nog voorkomende exemplaren van de Javaanse neushoorn, 1932-1940 (1950)
- 40** Afschriften van uitgegane en ingekomen stukken van de directeur 's Lands Plantentuin betreffende Udjung Kulon, 1932-1952
- 41** Verslagen van J.S. de Kanter, Resident van Bantam over natuurmonument Udjung Kulon, 1933
- 42** Ingekomen stukken bij 's Lands Plantentuin betreffende de bescherming en bewaking van Udjung Kulon, 1938
- 43** Stukken betreffende veeziekte in Udjung Kulon, 1939, 1956
- 44** Maandrapportages en wildwaarnemingen, 1941-1944 en 1954-1956
Geheel in Bahasa Ind.
- 45** Stukken betreffende natuurbeschermingswetgeving
ca. 1919, 1926, 1935-1940 1 omslag
Bevat o.a.: Hondsdolheidordonnantie 1926.
- 46** Correspondentie, rapporten, stukken en verslagen betreffende natuurmonumenten, -reservaten, natuurbescherming, de Javaanse tijger en de jachtordonnantie.
ca. 1924-1974 1 omslag
Bevat foto's.
- 47** Literatuurlijsten
ca. 1930-1940 1 omslag
Bevat o.a.:
 - Lijsten met artikelen uit: "Bombay Natural History Society" en andere literatuurlijsten.
 - Lijst van: "Java vogels die in de Collectie v/h Zoölogisch Museum niet of

bijna niet aanwezig zijn."

- 48** Stukken betreffende de (jacht op) bantengs (rund).
1931-1941 en 1956 1 omslag
- 49** Diverse stukken betreffende het hertenzwijn, een verslag over de
Löserexpeditie en over het eiland Nusa Barung.
1934, 1937 1 omslag
- 50** Krantenknipsels voornamelijk betreffende panthers.
1935-1940 1 omslag
- 51** Afschriften van artikelen o.a. uit het 'Natuurkundig Tijdschrift voor
Nederlandsch Indië' betreffende steenkool op Java.
ca. 1935-1950 1 omslag
- 52** "Natuurbescherming in den Volksraad", verslagen van zittingen
van het departement van Economische Zaken betreffende
natuurbescherming.
1936-1939 1 omslag
- 53** Afschriften van ingekomen en uitgegane stukken betreffende de
Javaanse neushoorn van de Ned. Indische Vereeniging tot
Natuurbescherming en krantenartikelen van en over A. Hoogerwerf.
1936 - 1940 1 omslag
- 54** Verzameling stukken betreffende o.a. Pulau Dua, Depok,
"Middelburg", Kangean, straat Sunda, etc.
1936-1955 1 omslag
Bevat:
- Verzamelde stukken betr. boshennen en -hanen
- Stukken betr. herbariummateriaal op Bantam
- Informatie uit bosbouwkundig en natuurkundige tijdschriften
- Lijst van planten en vogelsoorten verzameld of waargenomen door
Hoogerwerf.
- Foto's.
- 55** Diverse stukken betreffende natuurbescherming
1937, 1940, 1951, 1952, 1954 1 omslag
Bevat o.a.:
- "Historische aantekeningen"
- "Uittreksel uit Memorie van Overgave van de controleur van Sampit H.J.
Koerts, 1937. Over het gebruik van prauwen met aanhangmotoren in
stroomversnellingen."
- Overzicht van natuurmonumenten in Nederlands-Indië
- Tourneerapport van de houtvester Ir. A.H. Verkuyl. Doorsteek van Zuid-
Djemmer naar Zuid-Banjoewangi via Méroe- en Permisanbaai (september
1940)

-
- 56** Diverse stukken betreffende jacht en natuurbescherming
ca. 1937-1956 1 omslag
Bevat o.a.:
- Rapporten over bezoeken aan het eiland "Middelburg" (Pulau Rambut).
- Stukken betr. loophoenders, (de jacht op) neushoorns en de
jachtordonnantie en natuurbescherming in het algemeen.
- Een stuk over de uitbarsting van vulkaan Krakatau.
- Meerdere foto's.
- 57** Diverse stukken betreffende jacht en natuurbescherming in
Indonesië.
1939-1951 1 omslag
Bevat o.a.: verslagen van bijeenkomsten van de Jacht en Natuurbescherming.
Verslagen betreffende kraters in Priangan en een ontwerp Noodwet op het
gebied van de Jacht en Natuurbescherming
- 58** Stukken betreffende de bescherming van olifanten en neushoorns
en een afschrift van een stuk uit 'Schakels' (Uitgave van de
Afdeling Culturele Zaken van het Ministerie voor Uniezaken en
Overzeese Rijksdelen), 1 oktober 1951: 'Uit de Indonesische
Dierenwereld.'
1939, 1940, 1951 1 omslag
- 59-61** Afschriften van ingekomen en uitgegane stukken van de
Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming
betreffende Nederlands Nieuw-Guinea, voornamelijk van dr. J.H.
Westerman in zijn functie als lid van de commissie.
(1945) 1947-1965 1 omslag
59 (1945) 1947-juli 1952
60 1953-1965
Weinig stukken uit de jaren 1953-1955
61 Krantenknipsels 1948-1957
- 62** Een jachtverordening en stukken betreffende natuurbescherming
1947-1951 1 omslag
- 63** Stukken betreffende de komodovaraan
1952-1956 1 omslag
- 74** "Semua undang² dan peraturan² pemerintah mengenai
perlindungan alam dan pemburuan di Indonesia" [Alle wetten en
voorschriften betreffende de bescherming van de natuur en de
regeling van de jacht in Indonesië]
1953 1 deeltje
- 64** Afschriften van ingekomen en uitgegane stukken betreffende
natuurreservaten (o.a. Tjagar Alam) o.a. afkomstig van het

-
- Ministerie van Landbouw.
1954-1955 1 omslag
- 65** Stukken ontvangen en opgemaakt als Hoofd van de Afdeling Jacht en Natuurbescherming bij Kebun Raya.
(1930) 1954-1956 1 omslag
- 66** Afschriften van ingekomen en uitgegane stukken o.a. betreffende illegale jacht door leden van de politie en het (illegaal) vervoer van beschermde diersoorten.
1955 1 omslag
- 67-71** Stukken ontvangen en/of opgemaakt als Assistent Wetenschappelijk ambtenaar van de Stichting voor Agrarisch Onderzoek ten behoeve van Nederlands Nieuw Guinea (NNG).
1959-1963 5 omslagen
- 67** Maandverslagen betreffende het vertebratenschadeonderzoek bij het rijstbedrijf "Koembe" te Koerik bij Merauke (NNG), met bijlagen, (1950) 1959-1963
- 68** "Tourneeverlagen", 1959-1960, 1962-1963.
- 69** Verslagen, rapporten en correspondentie betreffende rijstbedrijf "Koembe" te Koerik, 1958-1961
- 70** Verslagen over het vertebratenschade onderzoek bij het rijstbedrijf "Koembe" te Koerik, 1960-1961
- 71** Verslagen over het vertebratenschade onderzoek bij het rijstbedrijf "Koembe" te Koerik, 1962-1963

B.2 OVERIGE

- 72** Correspondentie betreffende collectie (wetenschappelijk materiaal) van E. Bartels en de verscheping daarvan naar het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden
1947 1 omslag
- 73** Bibliografi A. Hoogerwerf. Seri Bibliografi, No. 27.
1974 1 deel